

Thuiskomen

Gesprekspapier n.a.v. Jeremia 31

De preken zijn gehouden op 2 december in de JK, 6 januari in de HS en op 13 januari in de MK

Belofte van terugkeer

Jeremia 31 gaat over de terugkeer/thuiskomst van het volk Israël uit de ballingschap. Israël was onder de voet gelopen door het grote Babylonische rijk en een groot deel van de bevolking was gevangengenomen en mee gevoerd naar Babel. Daar in een vreemde omgeving, ver van huis – ver van thuis – verkeerde het volk in een verdrietige toestand. Ontheemd. Geen toekomst. En dan komen daar die mooie woorden van de profeet Jeremia: De Heer zal het volk laten terugkeren. God zal het volk samenbrengen en hoeden. Wat een geweldig nieuws voor dat volk op dat moment: er komt een einde aan onze ellende en God zal dat doen!

Maar ja, wat heeft dat met ons te maken. Ja natuurlijk, het is een onderdeel van geschiedenis en op zich misschien best interessant om te weten: maar wat hebben we eraan dat we dit weten? Zegt dit gedeelte ook iets over ons of is het inderdaad alleen maar iets van lang geleden in een land hier ver vandaan?

- *Probeer onder woorden te brengen wat dit gedeelte met ons te maken heeft*

De belofte reikt verder en gaat dieper

Integendeel. Deze teksten hebben alles met ons te maken. Het mooie van Jeremia 31 is de uitbundigheid waarmee Jeremia de terugkeer van het volk Israël beschrijft. Neem vers 12:

'Zij komen juichend naar de Sion, stralend van vreugde om de gaven van de Heer: koren, wijn, olijfolie, en geiten, schapen, koeien. Ze gedijen als een waterrijke hof, nooit meer zal het hun aan iets ontbreken.'

Dat is een geweldig mooi vers. Het zal het volk Israël nooit meer aan iets ontbreken. Maar tegelijk... die belofte is zo veelomvattend en verreikend dat je jezelf kunt afvragen of dit wel waar is geworden. Want: inderdaad, het volk Israël is teruggekeerd, maar om nou te zeggen dat het nooit meer aan iets ontbroken heeft, dat gaat wel wat ver. En eigenlijk geldt dat voor heel veel beloften die gaan over de terugkeer van het volk Israël uit ballingschap

Blijkbaar gaan de woorden van Jeremia over terugkeer uit de ballingschap niet alleen over dat volk toen en daar, maar gaat het verder. En dieper. Het gaat er niet alleen om dat er ergens in de geschiedenis per ongeluk een volk weer terugkeert naar huis, nee, het gaat om een situatie waarin wat krom is recht gemaakt wordt. Waar ziekte wordt genezen. Waar gebrokenheid wordt geheeld. Waar onrecht wordt hersteld. En dan gaat het in die profetieën niet alleen om het volk Israël, maar dan spelen ook de andere volken een rol. Ook zij zullen delen in die toekomst. Jesaja en Micha hebben het erover dat de volken naar Sion zullen komen om te leven in gehoorzaamheid aan God. Psalm 87 heeft het erover dat de volken ingeschreven zullen worden in Jeruzalem, zij zullen erbij horen.

Deze terugkeer uit de ballingschap is dus niet alleen iets wat aan het volk Israël wordt voorgehouden, maar aan alle volken. Aan ons. God belooft ons dat Hij een eind zal maken aan onze ballingschap. Dat is geweldig nieuws!

Geweldig nieuws? Hoezo? Wij zijn toch niet in ballingschap? Wij zijn toch geen gevangenen? Of wel?

Nou ja, misschien wel. Als je de eerste hoofdstukken van de Bijbel leest, dan kom je daar in aanraking met de schepping zoals God die bedoeld heeft. Een wereld waar alles op z'n plek valt. Waarin mensen tot hun recht komen. Waar de schepping tot z'n recht komt. En waar het leven kan gedijen, omdat hij is zoals God het wil.

Maar dan lezen we direct daarna het verhaal van de mens – Adam en Eva – die van de verboden vrucht eten. Waarom? Omdat ze dan als God denken te zijn. Adam en Eva, de mens zet zichzelf in het middelpunt. De mens wil zelf God zijn. En het resultaat: vervreemding van elkaar en van God. Of met een ander woord ballingschap. De mens wordt het paradijs gebannen. De mens verliest de wereld waarin alles op z'n plek valt, en krijgt te maken met een wereld waarin dood en onrecht aan de orde van de dag zijn.

In zekere zin leven wij allemaal in ballingschap. Niet letterlijk misschien, maar toch in ballingschap. Ballingschap betekent dat je niet thuis bent. Niet op de plek waar je hoort. De plek waar je duurzaam geluk vindt. Duurzame liefde. We leven allemaal in ballingschap omdat we te maken hebben met onrecht, gebrokenheid en dood.

Natuurlijk, we kunnen tijdelijke onderkomens vinden waarin we ons thuis voelen: een goed huwelijk. Goede familie. Goede vrienden. Maar toch, vroeger of later vallen deze relaties ten prooi aan de dood, als ze niet daarvoor al door ruzie en onbegrip kapotgaan. We leven allemaal – of we geloven of niet – in een wereld waarin we geen duurzaam thuis zullen vinden.

- *Herken je dit beeld van ballingschap in je eigen leven? Wat maakt dat je je soms een vreemde voelt in dit leven?*
- *Verlang je ernaar om thuis te komen bij God?*

Hoe komen wij thuis?

En nou zegt God: er komt een dag, dan kunnen jullie thuishkomen. Dan zal aan alle vervreemding een einde komen. Hoe dan?

Jeremia 31 wijst een weg. Kijk maar naar vers 15:

'In Rama hoort men klagen, bitter treuren. Rachel beweent haar zonen, zij wil niet getroost worden.'

Rachel weent. Dat komen we drie keer tegen in de Bijbel. Eerst in Genesis 35 waar we lezen dat Rachel bevalt van Benjamin. Tijdens die bevalling komt ze te overlijden en ze wil Benjamin daarom Ben Oni noemen. Rachel laat zich niet troosten. De tweede keer dat we het tegenkomen is hier in Jeremia 31: daar gaat het over Rama. Rama was een verzamelplaats, waar de Babyloniërs de Israëlieten verzamelden voor het vertrek naar Babel. Wat een gehuil en geschrei zal daar geklonken hebben bij het afscheid van hen die weggevoerd werden!

Twee teksten die als het ware symbool staan voor de ballingschap waarin we verkeren: een moeder die haar leven laat om haar kind te laten leven, en een gedwongen afscheid vanwege geweld in deze wereld.

Maar deze woorden komen nog een derde keer voor. In het Nieuwe Testament lezen we in Matteus 2 dat deze woorden uit Jeremia 31 zijn vervuld. Wanneer? Toen Jezus nog maar net geboren was en Herodes alles op alles zette om dit kind om te brengen. Zo ver ging hij zelfs dat hij alle jonge jongetjes om het leven liet brengen. En Jezus en zijn ouders: zij vluchten, zij gaan in

ballingschap naar Egypte. Matteus wil zo laten zien: *kijk eens, de ultieme ballingschap, de ultieme vervreemding wordt hier gedragen door Jezus Christus.*

En dat is precies waar het in het Nieuwe Testament en de kerk om te doen is: Jezus Christus draagt onze vervreemding, draagt onze gebrokenheid, en door dat te doen maakt Hij voor ons een plaats bij God. Jezus laat zich vervreemden, laat zich verbannen, tot aan het kruis, en zo maakt Hij dat we kunnen thuiskomen bij God.

Thuiskomen bij God, dat betekent dat de vervreemding en de ballingschap niet het laatste woord hebben. Dat je duurzame liefde vindt die dwars door gebrokenheid en onrecht blijft bestaan. Gods liefde. Thuiskomen bij God betekent dat onrecht, schuld en dood niet het laatste woord hebben, maar liefde, vergeving en leven.

- *Praat erover door hoe Jezus onze vervreemding heeft gedragen. Kun je in het leven van Jezus aanwijzen waar en hoe hij onze ballingschap heeft gedragen?*

Nieuwe verbondenheid

Thuiskomen bij God. Jeremia 31 spreekt er op een geweldige manier over. Vanaf vers 31 horen we van een nieuw verbond. Verbond – een beetje een ouderwets woord misschien. Laten we het iets anders noemen: verbondenheid. God scheidt een nieuwe verbondenheid. Voorheen had Hij met Israël een verbondenheid die tot stand kwam door gehoorzaamheid. Door regels en richtlijnen die God gaf en een uitgebreid systeem van offers die gebracht konden worden als er toch iets fout ging.

Maar nu gaat God een nieuwe verbondenheid geven. Niet via de weg van uiterlijke gehoorzaamheid en bijbehorende offers, maar verbondenheid die van binnenuit komt en in het hart gelegd wordt. Welke verbondenheid is dat?

Dat is de verbondenheid die ontstaat als mensen in aanraking komen met de zelfopofferende liefde van de Here Jezus Christus en dan in hun hart zo onder de indruk komen van zijn liefde, zijn zelfopoffering, dat hun hart in vuur en vlam komt te staan. Dat is verbondenheid die God geeft aan mensen die over Jezus horen en zo vol van blijdschap worden omdat Jezus hen zo heeft liefgehad dat ze in dankbaarheid en verwondering niets anders willen dan leven met Jezus. Dat is verbondenheid die niets met regels te maken heeft, maar met een hart dat vervuld is van Gods liefde. Dat is verbondenheid die niet ontstaat omdat wij van die mooie mensen zijn, maar die ontstaat omdat God in ons leven bezig is met de Heilige Geest.

Dat nieuwe verbond, die nieuwe verbondenheid, is het begin van het thuiskomen bij God. Die nieuwe verbondenheid maakt dat gebrokenheid, schuld en dood steeds minder zeggingskracht hebben.

- *God sluit met ons een nieuw verbond. Herken je deze nieuwe manier van verbondenheid in je eigen leven? Of is er toch nog veel oude verbondenheid d.m.v. regels en slaafse gehoorzaamheid?*
- *In vers 33 en 34 doet God vier beloftes bij dat nieuwe verbond: Gods wet in het hart van zijn volk, God zal hun God zijn, zij zullen Hem kennen en hij zal hun zonden niet gedenken. Deze dingen horen bij het nieuwe verbond in Christus. Welke betekenis hebben deze beloften in jouw leven? Wat betekent het voor je dat dit in Christus ook voor jou is?*